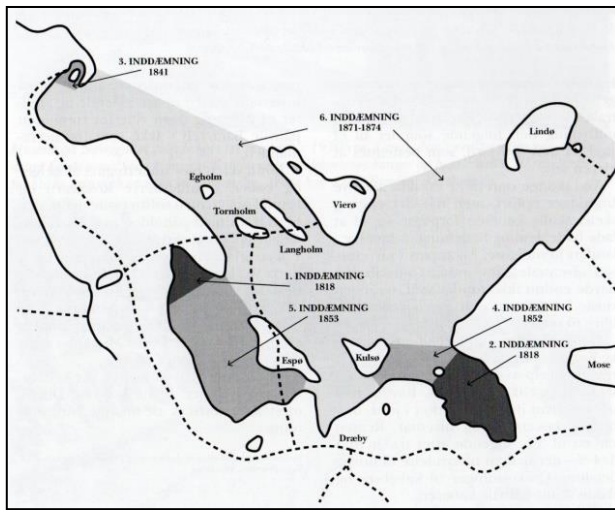

Svanesang for Vierø.

af Ove Eriksen

Vierø med markering af inddæmninger

I Dræby Kvissel, i bunden af Odense Fjord, lå tidligere en lille ubeboet ø, som tilhørte herregården Ulriksholm. To af Ulriksholms fæstegårde i Dræby benyttede øen til græsning af får og andre kreaturer. Adgangen til øen skete via vadesteder over de to holme, Langholm og Tornholm, der i dag kan ses som forhøjninger i det inddæmmede landskab.

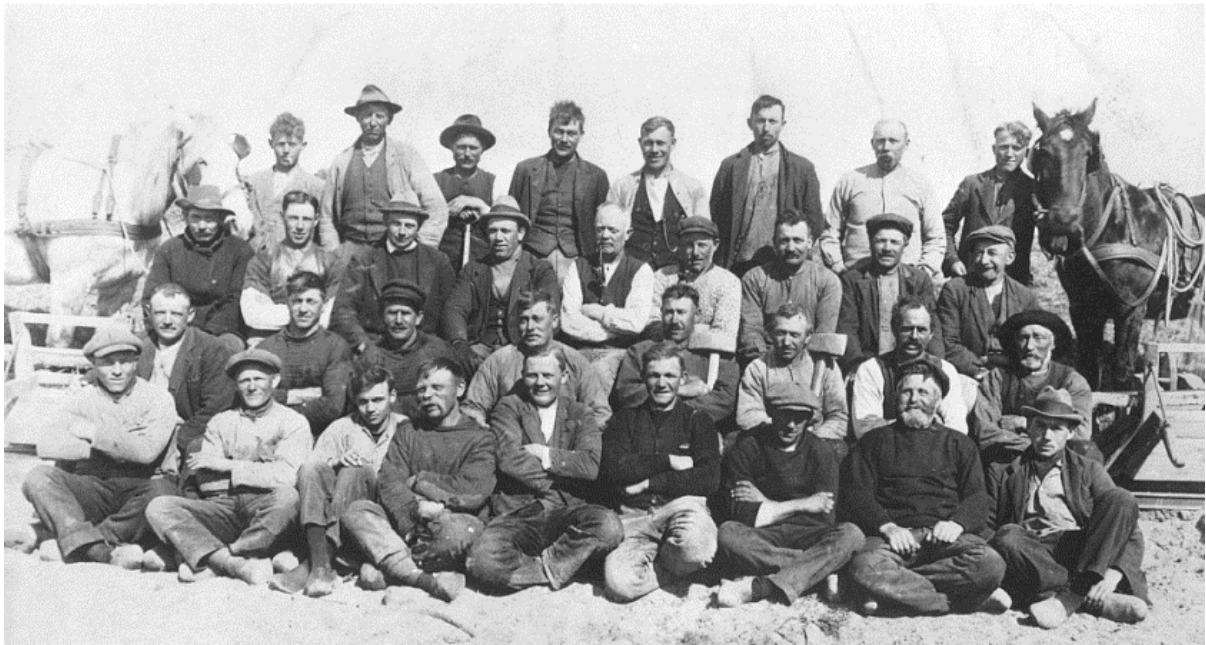
De lokale kaldte den ”Øen med vidjerne” (en vidje er en tynd, bøjelig gren, især af pil), men da de stumme bogstaver faldt fra, blev det altså til Vierø og ikke, som navnet nu officielt er, Vigerø, måske fordi man har ment, at øen lå i en vig. På gravstenen over gamle vierøboere på Munkebo Kirkegård står der også tydeligt Vierø og ikke Vigerø.

Øen bliver beboet

Kort tid før Stavnshåndets ophævelse i 1788, flygtede to hovbønder fra en herregård på Sjælland for at undgå hoveri og soldatertjeneste. De kom her til egnen og opdagede den lille, ø med vidjerne og fandt, at her var et perfekt skjulested, så de tog derover og gemte sig. I begyndelsen boede de i tanghytter, levede af jagt og fiskeri og dyrkede antagelig grønsager og måske kartofler. Efterhånden arbejdede de også lidt med at passe Dræbybøndernes får.

Efter udskiftningen i 1797 udbød Ulriksholm øen til salg, og den blev købt på auktion af Anders Haugsted, en købmand fra Odense, som bl.a. også ejede gården Klarskov i Hølev. Med i handelen var også Langholm og Tornholm.

Haugsted havde tilsyneladende ikke nogen særlig interesse i at benytte øen til noget, så allerede i januar 1799 solgte han til Svend Andersen og Poul Andersen. Trods det fælles

Arbejdsmandskab ved genopbygningen af dæmningen efter stormfloden i 1921.

efternavn var der ingen familiemæssig forbindelse mellem dem. Svend var tømrer og boede i Skt. Jørgensgården ved Odense, mens Poul var landmand i Aasum.

De delte øen mellem sig og oprettede 2 gårde, hver på ca. 20 tdr. Land, omfattende *"en Jordlod og en Græslod på Øen Wierø, norden for Byen, og en Holmlod sydvest for Wierø"*. Tornholm blev tillagt Svends del af handelen, mens Poul Andersen fik Langholm.

Det varede ikke længe, før Poul Andersen havde bygget en gård på sin del af øen. Ejendommen kendes under flere navne: "Skipperstedet", "Skippergaarden" og "Fiskergaarden". Det er ikke klart, hvilket af navnene, der er korrekt, men en senere ejer, Lars Rasmussen, omtaler i sine erindringer gården som "Skipperstedet". I denne artikel vil jeg derfor benytte det navn.

Svend Andersen fortrød åbenbart købet af sin halvdel af Vierø, så han solgte den videre til Peder Larsen, en landmand fra Hølev, der byggede "Vierøgaard" i 1804.

Stormfloder og højvande

De første landmænd på Vierø har helt sikkert haft store udfordringer at slås med. Ikke nok med, at jorden for en stor del var meget stenet og ikke let at arbejde med, men de måtte også konstant forholde sig til risikoen for højvande og sågar regulære stormfloder.

Stormfloderne er kendt som 50-års hændelser, og i forhold til Vierø passer det meget præcist. Der er i hvert fald beretning om en stormflod i 1824, hvor vandet nåede helt op til vore dages Dræbyvej nær Munkebo Skole. En endnu kraftigere stormflod ramte 12.-14. november 1872 med orkanagtig storm, kulde og sne, der gav forhøjet vandstand på op imod 3 meter. Arbejdet med at færdiggøre dæmningen mellem Vierø og Lindø blev naturligvis forsinket på grund af den hændelse.

Vandet har skabt et stort gennembrud i diget ved stormfloden i 1945.

Selvom Vierø-Lindø dæmningen stod færdig i 1874, var det ikke muligt at holde vandet ude, når elementerne virkelig tog til at rase. Første gang det skete var i oktober 1921, hvor digerne sprang. Niels Laurits Nielsen på Vierøgaard fortæller: - Det havde blæst fra SSØ, så drejede vinden NØ og fyldte fjorden så voldsomt hårdt, at digerne mod Munkebo næsten blev jævnet med jorden. Af gårdens areal var kun to tdr. land

ikke under vand. Hestene og plagene svømmede i land, men fårene druknede og drev i land ved Rosengaarden i Dræby. Det stormede så forfærdeligt. I husene her længere vest på stod vandet ind i stuerne, men her sank det ved lavvande. Vandet blev stående hele vinteren, til digerne blev udbedret næste forår. I den tid måtte vi sejle ud over markerne, køre eller ride, når vi skulle til Dræby.

Efter stormfloden i 1921, skulle der gå yderligere 24 år, før der igen skete et dæmningsbrud, denne gang i november 1945. Natten til den 9. fejede en stærk nordøstenstorm ind over fjorden, og fik ved middagstid skabt et stort gennembrud, så vandet trængte ind over det inddæmmede areal. Allerede halvanden time efter var såvel

Vierø som Lindø fuldstændig afskåret fra omverdenen.

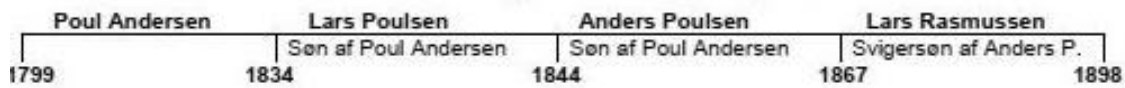
Så store forhindringer kunne måske nok få en og anden til at kaste håndklædet i ringen, men som Niels Laurits Nielsen udtrykte det: - Det kunne ikke gå at give op. Det havde set galt ud, hvis jeg skulle tabe humøret af den grund. Der er ikke andet at gøre end spytte i næverne og tage fat igen.

Slægt skal følge ...

Gennem stort set hele 1800-tallet var det to slægter, der ejede og beboede de to gårde på Vierø. Først mod slutningen af århundredet kom der ny ejer til.

Skipperstedet

På Skipperstedet var det Poul Andersen og hans familie, der ejede gården.

Da Poul Andersen gik på aftægt, overlod han gården til sin næstældste søn, Lars. Ti år senere byttede Lars gårde med sin ældre bror, Anders, der nogle år tidligere havde giftet sig til en gård i Kølstrup. Poul Andersen flyttede med Lars til Kølstrup og levede resten af livet på aftægt der.

Skipperstedet 1955

Anders Poulsen blev enkemand i 1863, og da hans datter, Maren, to år senere giftede sig med skibsfører Lars Rasmussen, der var søn af træskomanden i Dræby, var Anders omsider klar til at lade næste generation komme til.

Som sømand var Lars Rasmussen sjældent hjemme på Vierø. Om sommeren sejlede han med sin skonnert "Fanny" rundt i landet, hvor der tilbød sig fragter, undertiden også udenfor landet. Anders Poulsen har nok hjulpet en del til med gårdens drift, for da han sælger den til Lars og Maren, er han trods alt kun 67 år.

Men Anders Poulsen døde allerede i 1870, og med Lars på søn, stod Maren nærmest alene med hele ansvaret for gårdens drift, og oveni det skulle hun tage sig af 6 børn. Hvordan gårdens jord blev passet, vides ikke. Hun havde kun en ældre tjenestekarl til at hjælpe med

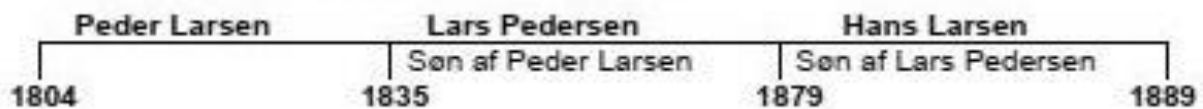
landbruget. Maren døde i 1884 og efterlod sig som nævnt 6 børn, hvoraf den yngste kun var 5 år gammel.

Marens død var et hårdt slag for Lars. Han flyttede til Stige, hvor han ansatte en husbestyrerinde til at tage sig af børnene, så han kunne fortsætte med at sejle. Gården på Vierø blev forpagtet ud, og Lars skilte sig først af med den i 1898. Han giftede sig med husbestyrerinden og de levede sammen i Stige indtil hans død i 1909. Han følte livet igennem en stærk tilknytning til Vierø, hvilket fremgår af, at han i 1905 fik kongelig bevilling til at tilføje navnet "Vierø".

Vierøgaard

Som tidligere nævnt købte Peder Larsen først jordlodden på Vierø i 1804, men siden var det hans familie, der "regerede" på gården de næste 85 år.

Efter Peder Larsens død, overtog hans søn Lars Pedersen gården, som han i 1879 solgte til sin søn, Hans Larsen. Der er meget, der tyder på, at Hans Larsen ikke ønskede at fortsætte med at

drive landbruget på Vierø. I første omgang boede han på gården sammen med sine forældre. Han giftede sig i 1881 med Maren Kirstine Rasmusen, en datter fra Flette-kærgaard i Munkebo.

Vierøgaard 1961.

Kort tid efter købet af Vierøgaard, byggede Hans Larsen et lille hus på en parcel af sin ejendom. Huset blev kendt som "Hyttefadet", og de første 4-5 år blev det lejet ud til opsynsmænd ved inddæmningerne. Da Lars Pedersen døde omkring årsskiftet 1883 / 84, flyttede enken til Dræby by, hvor hun passede hus for sin søn, Johannes. Med forældrenes bortgang, opgav Hans tilsyneladende gården, for han flyttede midlertidigt ind i "Hyttefadet" og derfra til Vester Kærby, hvor han fik arbejde som daglejer ved landbruget.

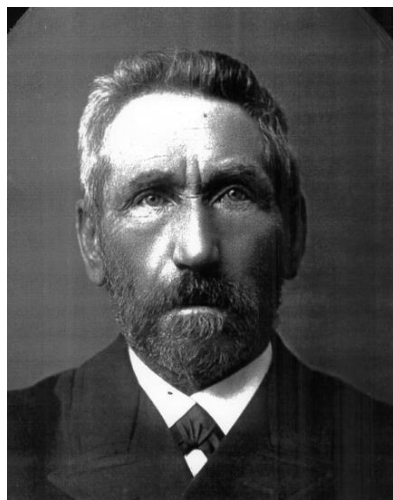
Hans Larsen ejede fortsat "Vierøgaard" indtil 1889, men lejede i 1885 stedet ud til "Aktieselskabet til

kultivering af Vigerø-Lindø inddæmningen", der i den følgende periode benyttede gården som bopæl for den tilsynsførende ved inddæmningsarbejdet.

I 1889 købte Hans Larsen et hus i Munkebo by. Huset, der nu er revet ned, lå overfor Kirkebakken (ca. ud for vores Fjordvej 83). Han lejede huset ud og først senere i 1890'erne vendte han omsider tilbage til Munkebo, hvor han døde i august 1900.

Inddæmninger og nye beboere

I det lave vand ved Dræby Fed og Vierø lå – udover Langholm og Tornholm – et antal mindre øer og holme. Nogle driftige gårdmænd i Dræby så muligheden for mere agerjord,

Fiskerifoged Niels Jacobsen, den første fisker, der byggede hus på Vierø.

hvis områderne mellem øerne/holmene kunne inddæmmes. De søgte Rentekammeret om tilladelse, og i 1818 blev den første inddæmning gennemført. Den blev efterfulgt af inddæmninger i 1841, 1852 og 1853.

Ved inddæmningen i 1853 blev Espø landfast med Dræby Fed, og afstanden til Vierø blev således kortere. Det fristede i 1857 en ung landmand fra Bullerup, Niels Andersen, der samme år købte en parcel af Skipperstedet og byggede Vierøvej 523.

De store inddæmningsarbejder blev endelig afsluttet i 1874 med etablering af den lange dæmning fra Vierø til Lindø. Hovedmanden bag Vierø-Lindø inddæmningen var entreprenør Hans Larsen fra Odense. Allerede i 1873 fik han rådighed over et stykke af Vierøgaards jord, hvor der blev opført et ”*waanings- og materialehuus*” (beboelse og værksted), til den tilsynsførende ved inddæmningsarbejdet. Huset lå på den vestlige del af Vierø og eksisterede frem til august 1945, hvor det ifølge Brandforsikringen er revet ned.

At adgangsforholdene til øen nu var lettere, gjorde det især attraktivt for fiskere at slå sig ned på Vierø. De følgende år kom der derfor en del nye beboere til øen. Den første fisker, der købte en byggegrund på Vierø, var Niels Jakobsen, søn af en husmand på Dræby Fed. Niels Jakobsen byggede sit hus i 1877. Han fik senere hvervet som fiskerifoged – en opgave, han gav videre til sin svigersøn, Peder Johansen (kaldet PeJohan), der også overtog huset. I alt gav udstykningerne plads til 6 nye beboelser på Vierø:

Adresse	Udstykningsår	Udstykket fra
Vierøvej 523	1857	Skipperstedet
Vierøvej 521	1877	Vierøgaard
Vierøvej 531	1879	Vierøgaard
Vierøvej 527	1888	Vierøgaard
Vierøvej 513	1908	Skipperstedet
Vierøvej 511	1917	Skipperstedet

Jens Christian Nielsen

Jens Christian Nielsen var søn af murer Niels Larsen, der ejede husmandsstedet ”Dybsøhus” på Dræby Fed. Jens Christian var selv uddannet murer, men havde åbenbart også hang til landbruget. Han købte Vierøgaard i 1889 og Skipperstedet i 1898. I første omgang blev Jens Christian boende på Dræby Fed, for den tidligere ejer havde lejet Vierø-gaard ud til inddæmnings-selskabet. Da lejemålet blev afsluttet omkring år 1900, flyttede han ind på gården.

Også Skipperstedet var lejet ud, da han købte den. Lejeren flyttede ud i 1908, og de følgende 3-4 år foretog Jens Christian gennem-gribende ombygninger af gården. I 1909 solgte han Vierøgaard til sin ældste søn, Niels Laurits, og flyttede selv hen på Skipperstedet. Jens Christian Nielsen døde i 1913, og hans enke solgte Skipper-gården til den yngste søn, Johannes Aage (kaldet "Store Aage"). De næste ca. 40 år var det således Jens Chr. Nielsens to sønner, der ejede hver sin gård på Vierø. Efter den sidste stormflod i 1945 følte Niels Laurits, at det var tiden at overlade Vierøgård til yngre kræfter. Han solgte derfor gården til sin stedsøn, Aage Jensen (kaldet "Lille Aage"), og flyttede ind hos sin bror på Skipperstedet.

Jens Christian Nielsen ejede både Skipperstedet og Vierøgaard. Her sammen med sin hustru, Johanne, og sønnen Johannes Aage.

Slutspil

Omkring 1960 opkøbte A.P.Møller en stor del af Vierø, herunder både Vierøgaard og Skipperstedet. Gårdene blev de følgende år benyttet til indkvartering af udenlandsk arbejdskraft på Lindøværftet. Skipperstedet blev afbrændt i 1984 af Falck som en brandøvelse. Vierøgaard fik lov at forfalde, og først i 2018 blev de sidste rester af gården revet ned.

"Lille Aage" købte en gård i Lunde på Nordyn, hvor han døde i 1962. Efter Niels Laurits Nielsens død i 1957, købte "Store Aage" hus på Fjordvej 100 i Munkebo by, hvor han døde i 1970.

Af de øvrige 6 huse på Vierø blev 2 revet ned i forbindelse med Lindøværftets overtagelse omkring 1960, og "Hyttefadet" brændte i 1972. Kun Vierøvej nr. 521, 523 og 527 var tilbage. I 2021 købte Odense Havn de 3 huse og beboerne har fået en lejekontrakt frem til 1. april 2026. Til den tid vil alle spor af privat beboelse på Vierø være borte.

Der var engang en ø ...

Personen yderst til højre på billedet er Johannes Aage Nielsen (Store Aage), der ejede Skipperstedet. I midten Laurits Nielsen og tv. Aage Jensen (Lille Aage).